

YAZILAR VE YAZANLAR

Hayat
Nereye
Öpülecek El
Tntan Kamenin me-
zarında
Fransa Bankası
Alman mektep mu-
sikisi
Bir Gün ki
Emile Galotti

Yazı hey'eti
Ş. Nihal
Cevat
İffet Halim
A. Emrullah
Gevat Memduh
Celalettin Tevfik
Nahit Sırrı

Ticarct mekteplerin-
de gaye ve tedrisat
pilanı meselesi
Aa bu ıssız geceler
Klasik ve modern
eserler
Monna Lisa Del Gi-
oconda
Biz öldürdük diyelim
Anadolu'nun bedit
Zenginlikleri
Akideme nasıl eriştim

Behcet Kemal
Hikmet Şevki
Canik oğlu Avni
Sabri Esat
Nurettin İbrahim

Müşahabe:

HAYAT

Mecmuamız, bu güne kadar mem-
leketin irfanına çalıştı, maarifin inki-
şafına elinden geldiği kadar gayret
etti. Bu müddet zarfında edindiğimiz
tecrübe şudur: Memlekette büyük
fikrî bir intibah, bir uyanıklık var,
ve yüksek irfan ihtiyacı günden güne
artıyor.

Müşahedelerimizden, muhaberele-
rimizden, musahebelerimizden aynen
anıyoruz ki irfan ihtiyacı hakikaten
ziyadedir. Münevver tabaka irfanını
idame ve tenmiye için vasıta arıyor.
Bahsimize mevzu olan yüksek taba-
kadır, yani yüksek mekteplerden hiç
olmazsa orta mekteplerden yetişenler-
dir. Evet! İşte bu zümre irfan saha-
sının genişlenmesini istemektedir..

Hayat bu ihtiyaca tekabül etmek
iktiza ederdi. Bunun içindir ki bu
1930 senesinden itibaren mecmuamızı
umumî tekâmüle, millî inkişafa uygun
bir şekle koymak mecburiyetinde kal-
dık. Memleketimizde bir münevverler
zümresi var. Bu zümrenin umumî
kültür ihtiyaçlarına tekabül edecek,
lâkin hiç bir ihtisas maddesi üzerinde
uğraşmıyacak bir risalesi bulunmamak
lâzım...

Bu risale gelecek nüshasından iti-
baren Hayat olacaktır.

Mütahassıs kalem erbabı hem
kendi cereyanlarımızı, hem Garbın
fikrî ceryanlarını objektif bir noktadan
takip ve mahza siz aziz karilerimiz
için icmal edeceklerdir.

Türk, Cerman, Anglosakson, lâtın
İslav... âlemlerinde fikir sahasında
olan biteni tettebbu edeceğiz. O aile-
lerden uzak kalmayacağız. Medenî
cihanda ne oluyor, ne var, beşeriyet
nereye doğru gitmektedir, istikbalde
neler doğacaktır? Bir sözle ifadesi
lâzımsa diyelim ki medeniyet, inkişaf-
fının hangi merhalesinde bulunuyor?
Acizane programımız işte budur.
Medeniyet camiasının içinde bulunmak
için onun cereyanlarını bilmemiz
gerek. Hayat bundan sonra bu gayeyi
intizam ve ittirat altında takip edecek.

Muhatabımız, — tekrar edelim —
yüksek ve münevver türklere. Daha
aşağı tabakaların tenvirine çalışan
başka risale ve mecmualar var ve çok.
Biz vazifemizi taksir ediyoruz ve
ancak muhterem muallimler gibi,
doktorlar mühendisler gibi yüksek
memurlar gibi âlî mektepler talebesi

gibi ön safta bulunan vatandaşlarımıza
hizmet etmek istiyoruz.

Seviyeyi tutmak, seviyeyi yükset-
mek... işte başlı başına bir hedef.
Hatta bu hedefi bir az da geçebiliriz:
Pek güzel, pek büyük eserler, şah-
eserler yazıldıklarından sonra anlaşılmış!
Meşhur Stendhal dermiş ki:
Benim eserlerim kırk sene sonra
anlaşılabilecek... » Filvaki bu eserlerin
yüksekliği inceliği, yeniliği ancak
yarım asır geçmekle anlaşılmış,

Hayat da, eğer böyle zekâların
inkişafına hizmet edebilirse kendisini
bahtiyar addeder. Demek istiyoruz ki
neşriyatımızda sürüm, satış, halka hoş
gelmek, cazip olmak katıyen bir gaye
değildir. Gayemiz yüksek kültüre
yardım etmek, istikbali hazırlamak ve
hasren memleketin irfanî haysiyetini
muhafaza etmektir.

Türkiyede gerçekten yüksek edip
ve mütefekkirlerimiz yok değil. Lâkin
bu zevatın eserleri bir intişar vasıta-
sından mahrumdur. Böyle bir vasıta
mevcut olmadıkça o kalem sahipleri-
ne de yazı yazmak hususunda bir
gevşeklik geliyor. Okuyorlar, tettebbu
ediyorlar, lâkin yazmıyorlar, ve neti-

İktisadî bahslar :

Fransa bankası

Hükümetimiz bir devlet bankası tesis etmek üzeredir. Bu bankanın tesisine ait kanun lâyihasının büyük millet meclisinin bu seneki içtima devresinde tastiki ve bankanın tesisi kuvvetle muhtemeldir. Tesisi mutasavver devlet bankasının memleketimizin malî ve iktisadî hayatında oynayacağı mühim rolü burada izah etmeğe lüzum görmüyoruz. Her kes devlet bankalarının iktisadî ve malî mes'elelerde ve bilhassa malî buhranlarda ifa ettikleri hizmetleri bilir. Biz bu makalede Fransa bankasının tarihçesinden ve bu bankanın Fransa devletinin iktisadî ve malî hayatında oynadığı mühim rolden bahsedeceğiz. Zannediyoruz ki memleketimizde tesis edilecek devlet bankası münasebetile Fransa bankasının teşkilatına ve haiz olduğu salahiyetlere bir göz gezdirmek pek faydalı olacaktır.

Fransa bankasının içinde bulunduğumuz asır zarfında Fransa'nın iktisadî ve malî hayatında oynadığı rolü burada hatırlatmak ve izah etmek pek uzun olacaktır. Bilhassa 1914 tarihinden beri Fransa bankasının ifa ettiği hizmetler şayanı hayret bir derecededir.

Fransa'da bu güne kadar hiç kimse bu mühim malî müessesenin tarihçesini ve uzun hayatında geçirdiği şayanı dikkat safhaları yazmamıştı. M. Cabriel Ramon isminde fransız muharriri « Fransa bankasının tarihçesi » unvanile gayet güzel ve istifadeli bir kitap neşretmiştir. Beş yüz sahifeden mürekkep olan bu kitap Fransa bankasının tarihi teessüsünden bu güne kadar geçirdiği hayatını açık ve sade bir üslupla tasvir etmiştir.

Bu kitap bize Fransa bankasının mü-kemmel teşkilatı ve haiz olduğu salahiyetler hakkında çok istifadeli malûmat vermektedir.

Hiç kimse bundan evvel Fransa bankasının tarihile meşgul olmamıştı. Her kes bu malî müessesenin teşkilat ve faaliyetini taktir ve hayretle görmüş fakat hangi şerait tahtında doğduğunu ve nasıl bu günkü muazzam mevcudiyetini meydana getidiğini tetkik etmemiş ve aramak zahmetini ihtiyar eylememiştir.

Fransa'da devlet bankasının tesisi şerefini birinci Napoleon'a verirler. Fakat Napoleon mevcut bankanın faaliyetine yeni bir inkişaf ve istikamet vermekten başka bir şey yapmamıştır. Fransa bankası isminin de gösterdiği veçhile pek eskidir. M. Ramon'un kitabına nazaran « Fransa kıraliyeti umumî bankası » unvanile bir proje Fransa kralı dördüncü Henriye tevdi olunmuş 1608 tarihinde şurayı devlet tarafından tasvip olunmuştur. M. Ramon Fransa bankasının teessüsünden evvel mevcut malî müesseselerden bahsettikten sonra asıl devlet bankasının ikinci « Consulat » zamanında tesisi edildiğini yazıyor. Birinci « Consul bankaya hükûmetin himayesini ve muzaheretini temin etmiştir. Napolen Fransa bankasına pek büyük bir ehemmiyet vermiş ve bu müesseseyi imparatorluk devrinin en esaslı müessesatı meyanına idhal eylemiştir.

İlk müessese ne tamamen bir ticaret bankası ve ne de bir devlet bankası oldu. Hatta muhtelit bir banka sıfat ve mahiyetini bile haiz değildi. Banka üç sene zarfında mevcut kanunlar dairesinde icrayı faaliyet etti.

Daha banka kati bir imtiyaza malik değildi. Fransa'da diğer bir çok iskonta ve « emision » bankaları vardı.

Napoleon ilk defa olarak 14 nisan 1803 tarihli bir kanun ile Fransa bankasına « emision » imtiyazını verdi. 1806 tarihinde Napoleon Fransa bankasının imtiyazını tevsi ve sermayesini tezyit eyledi. Mesul bir müdür ile iki müdür muavinini bankanın başına getirdi. 1808 senesinde bankanın isttaüleri tadil edildi. Bundan başka bankanın şubeleri açılmasına karar verildi. Bu tarihten sonra Fransa bankası bu günkü şeklini almıştır.

Biz burada 1814 den 1914 de kadar cereyan eden vekayinin tafsilatına girişecek değiliz. Bankanın bütün hayatı sıkı bir surette memleketin hayatına bağlıdır. Fransa bankasının « emisyon » imtiyazı 1840 ve 1857 tarihlerinde tecdit edilmiştir. Bu tarihte Fransa bankası şümendüfer kumpanyalarına büyük muavenetlerde bulunmuştur. 1870 muharebesinin ferdasında banka büyük bir ehemmiyet ve kudret iktisap etmiştir. Bu tarihte banka yeni bir takım bürolar ihtas etmiştir.

Fransa bankasının umumî harp esnasında ifa ettiği hizmetler nazarı itibare alınırsa bu bankanın ehemmiyeti kolaylıkla tezahür eder. Hülasa deyebiliriz ki Fransa devlet bankasının gerek umumî harp esnasında ve gerek son zamanlarda Fransa'da baş gösteren iktisadî ve malî buhranlarda ifa ettiği hizmetler pek büyüktür. Bu müessese-e Fransa devletinin iktisadî ve malî hayatının adeta nazımı rolünü görmektedir.

Öyle zannediyoruz ki memleketi-

Alman mekteb musikisi ve Pestalozzi.

Sağlam bir musiki terbiyesinin insanî duygularda mühim bir amil olduğunu, bir çok seneler evvel idrak eden garp pedagogları bu derin san'atın her şeyden evvel mekteplerde esaslı usuller tahtında tedrisi ihtiyacını his etmişlerdi. Garp terbiyecileri arasında beliren bu intibah bu günki ideal san'at tarzının temeli oldu.

Esasen mahiyet itibarile az çok birbirine benzeyen intibahların hepsinin de tabii bir ihtiyaca tekabül ettiği aşikârdır. İşte bu mülahaza bize pek haklı olarak, yüksek bir san'at memleketi olan Almanyada, mektep ve halk musikisi ihtiyacının doğduğu ânı hatırlatır. İki asırdan beri musiki çelengini taşıyan ve sinesinde Bachlar ve Beethovenler gibi büyük dahiler yetiştiren Almanya sanayii nefisenin bu en müşkil şubesindeki mevkiini sırf terbiyecilere medyunü şükrandır. Bu takdirde Almanların gösterdiği azim ve fedakârlık bize canlı bir misal olabilir. Bilhassa Prusya maarif nezaretinin senelerden beri bu yolda sarf ettiği azim gayret pek ziyade calibi dikkattir. O halde, musiki san'at ve ilminin mürşitleri olan mektep musikisi muallimini, büyük bir ihtimamla yetiştiren memleket de Almanyadır.

Alman mektep musikisinin tekâmülüne, en ziyade büyük muallim Pestalozzinin (1746 - 1828) hizmeti sebkat etmiştir. Aslen İsviçrede Zürih-

mizde yakında tesis edilecek olan devlet bankası malî ve iktisadî hayatımızda mühim roller oynamaya ve bilhassa iktisadî ve malî buhran zamanlarında müessir vazifeler ifasına davet edilmiştir.

Tesis edilecek devlet bankasının memleketimiz için pek hayırlı olacağına şüphe yoktur.

A. Emru İlah

de doğan Pestalozzi, sırf insani gayelerle kollarını biçare ve bakes yavru-lara uzatmıştı. Memleketinde mektep ve halk musikisinin kat'i bir tekâmüle mühtaç olduğunu his eden bu büyük adam, bu sahede bütün gayretile çalıştı. Pestalozzi hayaında zerre kadar musiki ile meşğul olmadığı halde memleketindeki bu büyük noksanı her şeyden evvel kendi şahsında gördü. Çünkü vatanının o günkü vaziyeti onu da esaslı bir mu-iki terbiyesinden uzak bulunduruyordu, musikinin umumî terbiyeye hadim olduğunu takdir eden Pestalozzi: (musiki beşerin umumî terbiyesinde vazifedar olmalı ve esaslı usuller tahtında basitlikten tam bir şekle doğru yükselmelidir) dedi.

Pestalozzi zamanında ilk mekteplerde okumak ve taganni etmek usulleri o derece müşkil idiki, zavallı yavru-lara adeta işkence ediliyordu. Meşhur muallim Herbart 1801 tarihinde Bugdorfda Pestalozziyi ziyaret ettiği zaman onun fakir yavru-lardan ibaret olan talebesinde gördüğü yenilik, doğru talaffuz ve taganni kabiliyetine hayran olmuştu. Esaslı bir mektep musikisi vücade getirmeğe azm eden Pestalozzi arkadaşlarından musikîşinas Nögelî ve Pfeiffer ile teşriki mesai etti. 1810 tarihinde intişar eden (taganni ilmi) isimdeki kitabın terbiyevi kısmını Pfeiffer ve tedris kısmını da Nögelî deruhde etti, Bu kitapdan maksat çocuğun ruhunda mündemiç taganni hissini, muntazam ve metodik usullerle çocuğa anlatabilmektir, Pestalozzi, zamanın muallimlerine: (temiz bir ifade kabiliyet noktai nazarından çocuğu kat'iyyen kendi haline veya tesadüfe terk etmemeli ve ona daima bir şey işittirmelidir. Bu okadar iyi bir şeydirki, işidilen şeyleri anlamak onlarca müşkil olsa bile, müstakbel ha-

yatlarında o şeyleri mümkün olduğu kadar seri anlayacaklardır) demiştir. Pestalozzi en çetin mücadeleyi bile göze almıştı, arkadaşlarının yardımıyla gayesine vasıl olacağına emindi. Vali-delere söylediği o yüksek hitabe terbiye tarihinin kayt ettiği mühim bir hakikattir.

Pestalozzi anne'lere diyorki: (senin sesinden daha sevimli hiç bir insan sesi çocuğunun kulağına hoş gelmez. Yalnız sen söylediğin zaman onun kalbi çarpar, dudaklarında muhabbet tebessüm eder. Sen bu halinle yavrunun duygusunu tenmiye eder ve onun tekâmülüne âmil olursun. Çocuğuna iyi şeyler ve iyi sesler taşı yahut onu iyi şeylere ve seslere doğru sevk. Yavrunun önünde sesin çınlasın, ona güzel sesler söyleyerek ellerini çarp, vur, konuş ve şarkı söyle. Taganni etki sevin, sana bağlansın ve seni sevsin. Dudaklarından vüksek bir zarafet dökülsün, ona kendini sesinle sevdin).

Bir müddet sonra Pfeiffer Pestalozzinin yardımıyla ilk defa olarak bir mektep korusu vücade getirdi. Bu hususta Pestalozziye büyük yardımı dokunan Pfeiffer diyorki: (İnsaniyete bir Pestalozzi muhabbet ve m serreti kazandırarak faide bahş olmak için çocuklara, fakir ve yoksuz yavru-lara taganni etmek öğretiyorum. Onların taganniye ihtiyaçları iyi bir şeye ihtiyaçları demektir. Musiki bir merdivendirki onunla çirkin, basit, yalancı ve eski şeylerden kıymetli, ilâhi ve ebedi şeylere çıkılır). Pfeifferin ilk mekteplerde musiki dersi için vücade getirdiği 9 maddelik müfredat poragramı şunlardır:

- 1 — Tempo ve ritm talimleri,
- 2 — Ezberden duygu talimleri,
- 3 — Ritimli melodik talimleri,